

THÔNG TIN TÓM TẮT VỀ NHỮNG KẾT LUẬN MỚI CỦA LUẬN ÁN TIẾN SĨ

Tên đề tài: *“Làng Cổ Bôn (Đông Thanh, Đông Sơn, Thanh Hóa) từ thành lập đến giữa thế kỷ XIX”*

Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 9.22.90.13

Nghiên cứu sinh: Trịnh Tiến Dũng

Cán bộ hướng dẫn: 1. GS. TSKH. NGND. VŨ MINH GIANG

2. PGS. TS. NGUYỄN THỊ THÚY

Cơ sở đào tạo: Trường Đại học Hồng Đức.

Những kết luận mới của luận án

Sử dụng hệ thống các phương pháp nghiên cứu chuyên ngành, liên ngành và đa ngành theo hướng tiếp cận toàn diện vấn đề nghiên cứu, luận án là công trình nghiên cứu toàn diện, hệ thống về vùng đất Cổ Bôn giai đoạn từ thành lập đến giữa thế kỷ XIX. Kết quả nghiên cứu của luận án đã nêu bật được quá trình hình thành, phát triển, tình hình kinh tế - xã hội cũng như các truyền thống lịch sử - văn hóa tiêu biểu của vùng đất Cổ Bôn. Từ đó, rút ra những kết luận về đặc điểm chung cũng như tính đa dạng, đặc thù của làng Việt cổ truyền. Cụ thể:

Thứ nhất, đề tài luận án phân tích, làm sáng tỏ đặc điểm vị trí địa lí, điều kiện tự nhiên và chỉ rõ tác động của các yếu tố này đến quá trình hình thành và phát triển làng Cổ Bôn. Phục dựng lại bức tranh truyền thống lịch sử - văn hóa vùng đất Cổ Bôn trong lịch sử.

Các nguồn tư liệu kết hợp kết quả khảo cổ học tại các di chỉ khảo cổ cận kề vùng đất Cổ Bôn đã cho phép bước đầu đoán định nơi đây là vùng đất cổ, nơi quần cư lâu đời của người Việt cổ từ thời kỳ văn hoá – văn minh Đông Sơn cách ngày nay gần 3000 năm. Trong đó, đặc điểm nổi bật của vùng đất Cổ Bôn trong lịch sử là vừa mang mẫu số chung của văn hóa cư dân nông nghiệp lúa nước, lại mang sắc thái riêng của “*Kẻ Bôn*” – vùng đất khoa bảng nổi tiếng với nhiều dòng họ, danh nhân được lưu danh sử sách.

Thông qua những thông tin cơ bản về vị trí địa lí, điều kiện tự nhiên, quá trình biến đổi diện cách hành chính, truyền thống lịch sử - văn hoá... luận án giúp người đọc định vị được diễn trình lịch sử của vùng đất Cổ Bôn từ khi thành lập đến giữa thế kỷ XIX.

Thứ hai, thông qua các đơn vị địa bạ Minh Mệnh 11 (1830) đang được lưu giữ tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I, luận án phân tích tình hình sở hữu ruộng đất và đặc điểm kinh tế làng Cổ Bôn trong bức tranh kinh tế huyện Đông Sơn và xứ Thanh ở giai đoạn nửa đầu thế kỷ XIX. Kết quả luận án chỉ rõ, về tình hình sở hữu ruộng đất, nhìn chung ở làng Cổ Bôn đa dạng các hình thức sở hữu. Trong đó sở hữu công chiếm số lượng nhỏ và có xu hướng

thu hẹp. Tư điền ngày càng phát triển mạnh và có diện tích lớn. Hoạt động kinh tế làng Cổ Bôn mang đặc điểm kinh tế của một làng Việt truyền thống với nông nghiệp là ngành kinh tế chủ đạo, có vai trò quan trọng trong cơ cấu kinh tế làng xã kết hợp làm vườn và chăn nuôi; thủ công nghiệp mang tính chất nghề phụ, bổ trợ cho kinh tế nông nghiệp; hoạt động buôn bán phát triển mạnh và diễn ra chủ yếu tại chợ Bôn.

Thứ ba, đề tài luận giải và nhận xét về tổ chức chính trị - xã hội, kết cấu dân cư và các hình thức tổ chức, tập hợp dân cư làng Cổ Bôn. Trên cơ sở phân tích tình hình chính trị - xã hội, tác giả luận án nhận thấy làng xã vùng đất Cổ Bôn ở nửa đầu thế kỉ XIX mang đặc điểm chung của tổ chức chính trị - xã hội trên cả nước giai đoạn này. Theo đó tổ chức chính trị - xã hội cũng là mô hình “*quyền lực kép*” với tổ chức quan phương và phi quan phương tiêu biểu của làng Việt truyền thống.

Thứ tư, trên khía cạnh văn hoá và thành tựu khoa bảng, luận án đi sâu phân tích nét đặc trưng của hệ thống di sản văn hoá vật thể, phi vật thể và thành tựu khoa bảng cũng như đóng góp của các nhà khoa bảng đối với địa phương, dân tộc. Kết quả luận án chỉ rõ vùng đất Cổ Bôn là địa bàn ngưng tụ, trung tâm phát triển văn hoá của vùng đất Đông Sơn và xứ Thanh. Đây là một trong số ít các vùng đất hiếm hoi của Thanh Hoá còn bảo lưu được các di tích lịch sử - văn hóa phong phú, đa dạng và giàu giá trị. Đồng thời, chiều sâu văn hóa còn được thể hiện qua các phong tục - tập quán, tôn giáo - tín ngưỡng, lễ hội truyền thống, hệ thống Ngũ trò Bôn và ngữ văn dân gian... Đặc biệt, truyền thống hiếu học và bề dày thành tựu khoa cử nức danh cả nước của làng Cổ Bôn đã góp phần tạo dựng cho vùng đất Đông Sơn trở thành “*đất học*” nổi tiếng xứ Thanh.

Tựu chung lại, trong diễn trình lịch sử phát triển hàng ngàn năm, vùng đất Cổ Bôn là một trong những vùng văn hoá đặc sắc của huyện Đông Sơn và xứ Thanh. Trong quá trình trình phục tự nhiên, ổn định đời sống, cộng đồng các thế hệ cư dân Cổ Bôn đã không ngừng sáng tạo, lao động bền bỉ và tạo dựng nên bề dày truyền thống lịch sử - văn hóa đặc sắc. Các truyền thống lịch sử - văn hoá đáng tự hào của vùng đất Cổ Bôn cần được bảo tồn, phát huy giá trị trong giai đoạn hiện nay để góp phần xây dựng quê hương Cổ Bôn và tỉnh Thanh Hoá giàu mạnh.

TẬP THỂ HƯỚNG DẪN

NGHIÊN CỨU SINH

GS.TSKH. Vũ Minh Giang

PGS.TS. Nguyễn Thị Thúy

Trịnh Tiến Dũng